

В сьогоднішніх реаліях, коли видно реальні кроки децентралізації, утворення нових об'єднаних територіальних громад, дільничному офіцеру поліції необхідно також перелаштовуватись на роботу в об'єднаних територіальних громадах, що подекуди буває не так легко.

Необхідною умовою ефективної діяльності дільничного офіцера поліції повинна бути збалансована та узгоджена програма удосконалення діяльності дільничного офіцера поліції з охорони громадського порядку, якою регулювалося б питання захисту конституційних прав, свобод і законних інтересів громадян у певній громаді, що ґрунтувалося б на зміцненні взаємодії з населенням та громадськими формуваннями, активізації їхньої участі в охороні громадського порядку, здійсненні профілактичних заходів стосовно раніше засуджених та тих осіб, що знаходяться на обліку органах поліції, з метою недопущення з їх боку правопорушень. В даній програмі повною мірою використовувалися б усі основні форми діяльності з урахуванням специфіки кожної об'єднаної територіальної громади.

Тому забезпечення громадської безпеки на території об'єднаних територіальних громад не завжди проходить в позитивному руслі, і питанням охорони громадського порядку повинні займатись не тільки дільничні офіцери поліції, а й голова об'єднаної територіальної громади.

Наразі існує гостра необхідність законодавчого врегулювання повноважень голови об'єднаної територіальної громади з питань охорони громадського порядку на території об'єднаної територіальної громади та впровадження нових інститутів.

УДК 351.74+342.7(477)

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Солоненко О. М.,

*професор кафедри конституційного права та
прав людини Національної академії
внутрішніх справ, канд. юрид. наук, доцент
ORCID: 0000-0003-0392-2492*

Напрямок процесу правової реформи міліції України в Національну поліцію юридично-документально виразився у 2015 році шляхом прийняття та вступу в дію Закону України «Про Націона-

льну поліцію»¹, в нормах якого зазначено, що служба в поліції є державною службою особливого характеру, яка є професійною діяльністю поліцейських з виконання покладених на поліцію повноважень. Час проходження служби в поліції також зараховується і до стажу державної служби.

Актуальність обраної проблеми обумовлюється наявністю широкого обсягу повноважень поліції у сфері забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а відтак постає нагальна потреба змістовного розкриття аспекту служби в поліції як державної служби.

Чинне національне законодавство та юридичні акти судової гілки влади вказують, зокрема, що згідно зі ст. 43 Конституції України² кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб.

У Рішенні від 7 липня 2004 року № 14-рп/2004 Конституційний Суд України сформулював правову позицію стосовно того, що за своєю природою право на працю є невідчужуваним і по суті означає забезпечення саме рівних можливостей кожному для його реалізації. Реалізація права громадянина на працю здійснюється шляхом укладання трудового договору і виконання кола обов'язків за своєю спеціальністю, кваліфікацією або посадою. Виходячи із зазначеної позиції Конституційний Суд України вважає, що право на працю означає не гарантування державою працевлаштування кожній особі, а забезпечення саме рівних можливостей для реалізації цього права. Відтак державна служба є одним з видів трудової діяльності громадян³.

Положення ч. 2 ст. 38 Конституції України вказують на те, що громадяни користуються рівним правом доступу до державної

¹ Про Національну поліцію : закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 05.09.2018).

² Конституція України : закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 09.09.2018).

³ Рішення Конституційного Суду України від 7 лип. 2004 р. № 14-рп/2004 // *Офіційний вісник України*. 2004. № 28. Ст. 1909. С. 241

служби. Зазначена норма Основного Закону не передбачає поділу державної служби на службу в органах законодавчої, виконавчої та судової влади. На підставі ч. 2 ст. 38 і п. 12 ч. 1 ст. 92 Конституції України встановлюється, що виключно законами України визначаються основи державної служби. Можна дійти висновку, що державна служба є єдиною за своєю сутністю. Сам інститут державної служби врегульований Законом України «Про державну службу»¹, а її особливості, як вбачається з мотивувальної частини рішення Конституційного Суду України (справа № 1-16/2007 від 16 жовтня 2007 року про граничний вік перебування на державній службі та на службі в органах місцевого самоврядування)², в апаратах окремих органів, зокрема дипломатичної служби, державної податкової служби тощо, регламентують закони про ці органи.

Відповідно до юридичного змісту ст. 1 Закону України «Про державну службу» державна служба – це публічна, професійна, політично неупереджена діяльність із практичного виконання завдань і функцій держави. Формально-юридичний аналіз положень Закону України «Про державну службу» дає підстави акцентувати увагу на тому, що його норми містять не тільки конститутивні інституційні новації щодо нормативного тлумачення державної служби, а й визначення порядку регулювання відносин, які виникають у зв'язку з поширенням його дії щодо правоохоронних органів за певних умов. Зазначене засвідчує, що державна служба у випадках, передбачених чинним законодавством, притаманна і для правоохоронних органів, одним із яких є поліція.

На підставі проаналізованих відповідних нормативних положень та рішень Конституційного Суду України, на наш погляд, формується правова позиція, за якою державна служба єдина за правовим змістом для всіх державних органів і не передбачає окремих її видів (поділу державної служби на службу в органах законодавчої, виконавчої і судової гілок влади), а отже, і поділу на види залежно від статусу органу виконавчої влади.

Державна служба є видом трудової діяльності громадян (специфічним видом праці), а особливості державної служби в окремих державних органах, зокрема й виконавчих, мають бути визначені окремими законами, що є свідченням наявності лише правових форм реалізації державної служби (цивільна, мілітари-

¹ Про державну службу : закон України від 10 груд. 2015 р. № 889-VIII // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/889-19> (дата звернення: 04.10.2018).

² Рішення Конституційного Суду України від 16 жовт. 2007 р. № 8-рп/2007 // *Офіційний вісник України*. 2007. № 80. Ст. 2979. С. 43.

зована, спеціалізована форми тощо). Таким чином, трудова діяльність (право на працю) і державна служба співвідносяться як ціле та частина, тому служба в поліції не є окремим видом державної служби.

Ми вважаємо, що Закон України «Про державну службу» є загальним нормативно-правовим актом щодо принципів, правових та організаційних засад забезпечення публічної, професійної, політично неупередженої, ефективної, орієнтованої на громадян державної служби, яка функціонує в інтересах держави і суспільства, а також порядку реалізації громадянами України конституційних прав на працю та рівного доступу до державної служби. Закон України «Про Національну поліцію» є спеціальним нормативно-правовим актом, у якому регламентовані особливості державної служби в Національній поліції як центральному органі виконавчої влади, а отже, не визначає на рівні закону окремий вид (різновид) державної служби. Служба в Національній поліції є однією з правових форм реалізації державної служби. Водночас Закон України «Про Національну поліцію» нормативно вводить новий вид державного службовця – поліцейського.

На наш погляд, Закон України «Про Національну поліцію» обумовлює те, що служба в поліції для поліцейського має безперервний характер. Зокрема, якщо поліцейський, у встановленому законом випадку, не перебуває на відповідній посаді у Національній поліції (її структурних підрозділах), слід вважати, що служба в поліції продовжується без перерви. Так, у ст. 71 (Відрядження поліцейських до державних (міждержавних) органів, установ та організацій із залишенням на службі в поліції) закону про Національну поліцію зазначено, що поліцейські за їхньою згодою можуть бути відряджені до органів державної влади, установ та організацій із залишенням на службі в поліції, але зі звільненням із займаної посади з подальшим призначенням на посади відповідно до переліку посад, які можуть бути заміщені поліцейськими в державних органах, установах та організаціях, що затверджується Президентом України. Отже, поліцейський, який відряджений згідно із цими нормативними положеннями та звільнений із займаної посади в Національній поліції з подальшим призначенням на відповідну посаду відповідно до переліку посад, які можуть бути заміщені поліцейськими, залишається на службі в поліції (із залишенням у кадрах поліції). Проходження служби в поліції в передбачених законом випадках не пов'язано з обов'язком фактичного перебування на відповідній посаді в Національній поліції. Водночас за таких обставин поліцейський перебуває лише у кадрах по-

ліції. Тому час такого відрядження слід зараховувати до стажу державної служби.

Як підсумок зауважимо, що служба в Національній поліції віднесена спеціальним законом до державної служби, не є окремим видом останньої, а є однією з правових форм її реалізації. Дія закону про державну службу поширюється і на поліцейських як особливих суб'єктів конституційних, адміністративних та інших правовідносин. Служба в поліції для поліцейського є правовою формою реалізації державної служби як у структурних підрозділах Національної поліції (фактично перебуваючи на відповідній посаді поліцейського), так і в установлених законом випадках, поза її межами (звільнений із займаної посади в Національній поліції з подальшим призначенням на відповідну посаду із залишенням у кадрах поліції)¹.

Виходячи з наведеного можемо зазначити, що служба в Національній поліції України – це державна служба особливого та безперервного характеру зі спеціальними умовами, яка функціонує в інтересах держави і суспільства, є публічною, політично неупередженою, професійною діяльністю поліцейських із практичного виконання визначених функцій з метою вирішення поставлених завдань з використанням наданих поліції повноважень.

УДК 342.59

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ПРЕВЕНТИВНИХ ЗАХОДІВ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД

Таран О.С.,

*доцент кафедри адміністративних та
цивільно-правових дисциплін
Прикарпатського факультету
Національної академії внутрішніх справ,
канд. юрид. наук*

Основними завданнями поліції є захист прав і свобод людини, а також запобігання загрозам публічній безпеці. Ефективна реалізація поліцією цих завдань можлива лише у випадку належного нормативно-правового регулювання підстав, порядку та особливостей застосування поліцейських заходів. Відповідно до час-

¹ Солоненко О. М. Служба в поліції як державна служба особливого характеру / О. М. Солоненко // *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 2 (107). С. 212-223.